

ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΑ

Κείμενο 1.

Θουκυδίδου Ἱστορίαι: Α. 22. 1,1 - 4,7

Μέθοδος έρευνας Α. 22. 1,1-4,2 - σκοπός της συγγραφής Α. 22. 4,3-7

Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκριβείαν αὐτῆν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα καὶ τοῖς ἄλλοθεν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν αἰεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστα εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται. τὰ δ' ἔργα τῶνπραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν, οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἐκάστου ἐπεξελεθῶν. ἐπιπόνως δὲ ἠύρισκετο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἐκάστοις οὐ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἐκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀτερέστερον φανείται. ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὐθις κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούντως ἔξει. κτήμᾳ τε ἐς αἰὲ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται.

Μετάφραση: Ἄγγελος Σ. Βλάχος,
(Θουκυδίδου Ἱστορία, Εστία, Αθήνα 1999)

Οἱ ἀγορεύσεις ποὺ ἐκφωνήθηκαν ἀπὸ διάφορα πρόσωπα εἴτε στὶς παραμονὲς τοῦ πολέμου εἴτε κατὰ τὴ διάρκειά του, ἦταν δύσκολο νὰ ἀποδοθοῦν μὲ ἀκριβεία, τόσο ἐκεῖνες τὶς ὁποῖες ἄκουσα ὁ ἴδιος ὅσο κι' ἐκεῖνες ποὺ ἄλλοι εἶχαν ἀκούσει καὶ μοῦ τὶς ἀνακοίνωσαν. Γι' αὐτὸ καὶ τὶς ἔγραψα ἔχοντας ὑπ' ὄψη τί ἦταν φυσικὸ νὰ ποῦν οἱ ρήτορες ποὺ νὰ ἀρμόζη καλλίτερα στὴν περίσταση καὶ ἀκολουθώντας, ὅσο τὸ δυνατὸν, τὴν γενικὴ ἔννοια τῶν ὄσων πραγματικὰ εἶπαν. Γιὰ τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου δὲν θέλησα ν' ἀρκεσθῶ σὲ πληροφορίες τοῦ πρώτου τυχόντος οὔτε στὴν προσωπικὴ μου ἀντίληψη καὶ μόνον, ἀλλὰ ἔκανα προσεκτικὴ ἔρευνα καὶ γιὰ τὰ γεγονότα στὰ ὁποῖα ἤμουν παρὼν καὶ γιὰ τὰ ὅσα μοῦ ἀνάφεραν ἄλλοι. Ἡ ἐξακριβώση ἦταν δύσκολη, γιὰτὶ ὅσοι ἦταν αὐτόπτες μάρτυρες

τῶν γεγονότων μοῦ ἔδιναν ὁ καθένας τὴ δική του ἐκδοχή, ἀνάλογα μὲ τὴν συμπάθειά του πρὸς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο ἀντίπαλο. Ἡ ἔλλειψη τοῦ μυθώδους ἀπὸ τὴ διήγησή μου, ἴσως νὰ τὴν κἀνη λιγότερο εὐχάριστη. Ἀλλὰ θὰ εἶμαι ἱκανοποιημένος ἂν τὸ ἔργο μου κριθῆ ὡφέλιμο ἀπὸ ὅσους θελήσουν νὰ ἔχουν ἀκριβῆ γνώση τῶν γεγονότων που συνέβησαν καὶ ἐκείνων ποὺ θὰ συμβοῦν στὸ μέλλον, τὰ ὁποῖα, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ἀνθρώπινης φύσης, θὰ εἶναι ὅμοια ἢ παραπλήσια. Ἔγραψα τὴν Ἱστορία μου γιὰ νὰ μείνη αἰώνιο κτῆμα τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι σὰν ἔργο ἐπίκαιρου διαγωνισμοῦ γιὰ ἕνα πρόσκαιρο ἀκροατήριον.

Κείμενο 2.

Ἰσοκράτους *Εὐαγόρας*, 3. 1 – 4. 8

Ἡ υστεροφημία των ενάρετων ανδρῶν

Εὐρῆσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινέσθαι βουλομένους, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκόλως αἰρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν.*

*Αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων** οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ πλούτου σημεῖόν εισιν οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις τὰς αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμότερους κατέστησαν ὁ δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀείμνηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.*

* Αναφέρεται στις ψυχικές και πνευματικές αρετές των μεγάλων ανδρῶν, στους οποίους κατατάσσει ο Ἰσοκράτης τον Εὐαγόρα.

** Αναφέρεται στο πλήθος και στο κάλλος των προσφορῶν και γενικά στους πολυέξοδους γυμνικούς, ιππικούς και ναυτικούς αγῶνες που οργανώνει ο Νικοκλής για να τιμήσει τη μνήμη του νεκροῦ πατέρα του, του Εὐαγόρα.

Μετάφραση: Μ. Πρωτοψάλτη

Βιβλιοθήκη αρχαίων συγγραφέων, Ἰσοκράτης, λόγοι (τόμος Β),

Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

Διότι θὰ βροῦμε τοὺς φιλοδόξους κι' ὅσους ἀνθρώπους ἔχουν ὑψηλὰ φρονήματα ὄχι μόνον νὰ θέλουν νὰ ἐπαινοῦνται γιὰ τὰ κατορθώματά των,

ἀλλὰ νὰ προτιμοῦν νὰ πεθάνουν ἔνδοξα παρὰ νὰ ζοῦν καὶ νὰ φροντίζουν περισσότερο γιὰ τὴν δόξα παρὰ γιὰ τὴν καλοζωΐα καὶ νὰ κάνουν τὰ πάντα γιὰ ν' ἀφήσουν εἰς τοὺς κατοπινοὺς ἀθάνατη τὴ μνήμη των.

Λοιπὸν οἱ μὲν δαπάνες τίποτα ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους δὲν κατορθώνουν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποτελοῦν σημάδι τοῦ πλοῦτου. Ἐκεῖνοι ὁμως, ποὺ καταγίνονται μὲ τὴν μουσικὴν καὶ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα, ἄλλοι μὲν ἀφοῦ ἔκαμαν ἐπίδειξη τῶν δυνάμεών των, ἄλλοι δὲ τῶν τεχνῶν των, ἔγιναν ἄξιοι μεγαλυτέρας ἐκτιμῆσεως· ἀλλὰ ὁ λόγος θὰ ἔκανε τὴν ἀρετὴν τοῦ Εὐαγόρα νὰ μνημονεύεται πάντοτε ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἂν ἤθελεν ἐκθέσει ἀκριβῶς τὰ κατορθώματα ἐκείνου.

Κείμενο 3.

Ξενοφώντας Ἑλληνικά, 3. 3. 1,1 - 4,3

Ἡ ἀνακήρυξη τοῦ Ἀγησιλάου ὡς βασιλιά τῆς Σπάρτης

Μετὰ δὲ τοῦτο Ἄγις ἀφικόμενος εἰς Δελφοὺς καὶ τὴν δεκάτην ἀποθύσας, πάλιν ἀπιὼν ἔκαμεν ἐν Ἡραΐα, γέρον ὦν, καὶ ἀπηνέχθη μὲν εἰς Λακεδαίμονα ἔτι ζῶν, ἐκεῖ δὲ ταχὺ ἐτελεύτησε· καὶ ἔτυχε σεμινοτέρας ἢ κατὰ ἄνθρωπον ταφῆς. ἐπεὶ δὲ ὠσιώθησαν αἱ ἡμέραι, καὶ ἔδει βασιλέα καθίστασθαι, ἀντέλεγον περὶ βασιλείας Λεωτυχίδης, υἱὸς φάσκων Ἄγιδος εἶναι, Ἀγησίλαος δὲ ἀδελφὸς. εἰπόντος δὲ τοῦ Λεωτυχίδου Ἄλλ' ὁ νόμος, ὦ Ἀγησίλαε, οὐκ ἀδελφὸν ἀλλ' υἱὸν βασιλέως βασιλεύειν κελεύει· εἰ δὲ υἱὸς ὦν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφὸς καὶ ὡς βασιλεύοι. Ἐμὲ ἂν δέοι βασιλεύειν. Πῶς, ἐμοῦ γε ὄντος; Ὅτι ὄν τὸν καλεῖς πατέρα, οὐκ ἔφη σε εἶναι ἑαυτοῦ. Ἄλλ' ἢ πολὺν κάλλιον ἐκείνου εἰδυῖα μήτηρ καὶ νῦν ἔτι φησὶν. Ἀλλὰ ὁ Ποτειδὰν ὡς μάλα σευ ψευδομένω κατεμήνυσεν ἐκ τοῦ θαλάμου ἐξελάσας σεισμῶ εἰς τὸ φανερὸν τὸν σὸν πατέρα. συνεμαρτύρησε δὲ ταῦτ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος εἶναι· ἀφ' οὗ γὰρ τοι ἔφυσε <σε> καὶ ἐφάνη ἐν τῷ θαλάμῳ, δεκάτῳ μὴνὶ ἐγένου. οἱ μὲν τοιαῦτ' ἔλεγον. Διοπεΐθης δὲ, μάλα χρησιμολόγος ἀνὴρ, Λεωτυχίδη συναγορευῶν εἶπεν ὡς καὶ Ἀπόλλωνος χρησιμὸς εἶη φυλάξασθαι τὴν χολὴν βασιλείαν. Λύσανδρος δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ Ἀγησιλάου ἀντεῖπεν ὡς οὐκ οἶοιτο τὸν θεὸν τοῦτο κελεύειν φυλάξασθαι, μὴ προπταίσας τις χωλεύσαι, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐκ ὦν τοῦ γένους βασιλεύσειε. παντάπασι γὰρ ἂν χολὴν εἶναι τὴν βασιλείαν ὁπότε μὴ οἱ ἀφ' Ἡρακλέους τῆς πόλεως ἠγοῖντο. τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἢ

πόλις ἀμφοτέρων Ἀγησίλαον εἶλοντο βασιλέα.

Μετάφραση: Μ. Δαφέρομος

Βιβλιοθήκη αρχαίων συγγραφέων, Ξενοφών, *Ελληνικά*, τόμος Α,

Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

Μετὰ ταῦτα ἐλθὼν ὁ Ἄγις εἰς Δελφοὺς προσέφερεν εἰς τοὺς θεοὺς ὡς ὀφειλομένην θυσίαν τὸ δέκατον τῶν λαφύρων, ἀλλ' ἐνῶ ἐπέστρεφεν ἠσθένησε παρὰ τὴν Ἡραίαν, ἐπειδὴ ἦτο γέρον πλεόν· καὶ μετεφέρθη μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα ζῶν ἀκόμη, ἀλλ' ἐκεῖ ταχέως ἀπέθανε, τοῦ ἕκαμαν δὲ κηδεῖαν μεγαλοπρεπεστέραν ἀπ' ὅτι θὰ ἐταίριαζεν εἰς ἄνθρωπον. Ἀφοῦ δ' ἐπέρασαν αἱ ὠρισμένοι διὰ τὸ πένθος ἡμέραι καὶ ἔπρεπε νὰ ἀναδείξουν βασιλέα, διεκδικοῦσαν τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα ὁ Λεωτυχίδης, λέγων, ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Ἄγιδος, καὶ ὁ Ἀγησίλαος, λέγων, ὅτι εἶναι ἀδελφός. Ὅτε δὲ εἶπεν ὁ Λεωτυχίδης: «Ἄλλ' ὁ νόμος Ἀγησίλαε, ὀρίζει νὰ βασιλεύῃ ὁ υἱός, ὅχι ὁ ἀδελφός· ἂν δὲ τύχη νὰ μὴν ὑπάρχῃ υἱός, τότε μόνον βασιλεύει ὁ ἀδελφός». -«Ἐπομένως (ἀπήντησεν ὁ Ἀγησίλαος) ἐγὼ πρέπει νὰ γίνω βασιλεύς». -«Ἄλλὰ πῶς, ἀφοῦ ὑπάρχω ἐγώ;» -«Διότι αὐτός, ποὺ ἐσὺ ὀνομάζεις πατέρα, εἶπεν ὅτι δὲν εἶσαι παιδί του». -«Ἄλλὰ ἡ μητέρα μου, ἡ ὁποία τὸ ἤξεύρει καλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνον, τὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ τώρα ἀκόμη». -«Ἄλλ' ὁ Ποσειδῶν ἀπεκάλυψεν ὅτι λέγεις μεγάλο ψέμα μὲ τὸ νὰ βγάλλῃ, διὰ σεισμοῦ, ἔξω ἀπὸ τὸν συζυγικὸν θάλαμον, ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τοῦ κόσμου, τὸν πραγματικὸν σου πατέρα. Ἐπιβεβαίωσε δὲ αὐτὰ μαζί του καὶ ὁ χρόνος, ποὺ θεωρεῖται ὁ ἀψευδέστερος μάρτυς, διότι ἐγεννήθη τὸν δέκατον μῆνα ἀπὸ τότε ποὺ σὲ ἔσπειρε καὶ τὸν ἀντελήφθησαν εἰς τὸν συζυγικὸν θάλαμον». Καὶ αὐτοὶ μὲν ἔλεγαν τέτοια. Ὁ Διοπείθης δέ -πολὺ δυνατὸς ἐρευνητὴς τῶν χρησμῶν- συνηγορῶν ὑπὲρ τοῦ Λεωτυχίδου εἶπεν ὅτι καὶ ὁ χρησμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπάρχει συνιστῶν νὰ φυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν χολὴν βασιλείαν. Ὁ δὲ Λύσανδρος ὑποστηρίζων τὸν Ἀγησίλαον ἀπήντησε εἰς τὸν Διοπείθην ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, ὁ θεὸς δὲν διέτασσε νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐσκόνταψε κι ἔγινε χολῶς, ἀλλὰ μᾶλλον μήπως γίνῃ κανεὶς βασιλεύς, χωρὶς νὰ εἶναι ἀπὸ βασιλικὸν γένος· διότι τότε θὰ ἦτο τελείως χολὴ ἡ βασιλεία, ὅταν δὲν θὰ ἐκυβέρνων τὴν πόλιν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους. Ἀκούσαντες οἱ πολῖται τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τῶν δύο ἐξέλεξαν βασιλέα τὸν Ἀγησίλαον.

Κείμενο 4.

Γοργίου Fragmenta 11, Ἑλένης ἐγκώμιον, 13 - 25

Η καταγωγή και η ομορφιά της Ελένης

(3) ὅτι μὲν οὖν φύσει καὶ γένει τὰ πρῶτα τῶν πρῶτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἢ γυνὴ περὶ ἧς ὄδε ὁ λόγος, οὐκ ἄδηλον οὐδὲ ὀλίγοις. δῆλον γὰρ ὡς μητρὸς μὲν Λήδας, πατρὸς δὲ τοῦ μὲν γενομένου θεοῦ, λεγομένου δὲ θνητοῦ, Τυνδάρεω καὶ Διός, ὧν ὁ μὲν διὰ τὸ εἶναι ἔδοξεν, ὁ δὲ διὰ τὸ φάναι ἠλέγχθη, καὶ ἦν ὁ μὲν ἀνδρῶν κράτιστος ὁ δὲ πάντων τύραννος.

(4) ἐκ τοιούτων δὲ γενομένη ἔσχε τὸ ἰσόθεον κάλλος, ὃ λαβοῦσα καὶ οὐ λαθοῦσα ἔσχε πλείστας δὲ πλείστοις ἐπιθυμίας ἔρωτος ἐνειργάσατο, ἐνὶ δὲ σώματι πολλὰ σώματα συνήγαγεν ἀνδρῶν ἐπὶ μεγάλοις μέγα φρονούντων, ὧν οἱ μὲν πλούτου μεγέθη, οἱ δὲ εὐγενείας παλαιᾶς εὐδοξίαν, οἱ δὲ ἀλκῆς ἰδίας εὐεξίαν, οἱ δὲ σοφίας ἐπικτήτου δύναμιν ἔσχον καὶ ἦγον ἅπαντες ὑπ' ἔρωτός τε φιλονίκου φιλοτιμίας τε ἀνικῆτου.

Μετάφραση Ἀ. Τάτση - Δ. Γ. Σπαθάρas

(Γοργίας Ἑλένης ἐγκώμιον, Ἐκδόσεις τοῦ Εἰκοστοῦ Πρώτου, Αθήνα 1998)

(3) Πολλοὶ γνωρίζουν, ἂν ὄχι ὅλοι, ὅτι ἡ γυναίκα, γιὰ τὴν ὁποία γίνεται αὐτὸς ἐδῶ ὁ λόγος, ἀπὸ τῆ φύσης της καὶ τὴν καταγωγή της, ἀνάμεσα σὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες πρώτους, πρώτη ἦταν. Πασιγνώστο ὅτι μητέρα της ἢ Λήδα καὶ πατέρας της πραγματικὸς ἓνας θεός, ὁ Δίας μὰ σύμφωνα μὲ τίς φήμες ἓνας θνητός, ὁ Τυνδάρεως· καὶ τὸν ἓνα τὸν νόμισαν ἐπειδὴ ἦταν, τὸν ἄλλο τὸν πίστεψαν ἐπειδὴ τὸ ἰσχυρίσθηκε. Καὶ ὁ ἓνας ἦταν ὁ πῖδ ἰσχυρὸς τῶν ἀνθρώπων, ὁ ἄλλος κυρίαρχος τῶν πάντων.

(4) Κρατώντας ἀπὸ τέτοια γενιὰ, πῆρε τὴν ὁμορφιὰ τῶν θεῶν, ποὺ τὴ δέχτηκε χωρὶς νὰ τὴν κρύψει· σὲ πολλοὺς, λοιπόν, ἐνέπνευσε ἔρωτα πολὺ καὶ μὲ ἓνα σῶμα προσέλκυσε ἄνδρες πολλοὺς περήφανους γιὰ πράγματα σπουδαῖα· ἄλλοι γιὰ τὸν μεγάλο τους πλοῦτο, ἄλλοι γιὰ τὴν παλαιὰ δοξασμένη τους γενιὰ, ἄλλοι γιὰ τὴ δύναμη τῆς σοφίας ποὺ ἀπέκτησαν. Κι ἔφθασαν ὅλοι ἀπὸ ἀντιζηλία ἐρωτικὴ καὶ φιλοδοξία ἀκατανίκητη.

Κείμενο 5.

Ξενοφώντας Ἑλληνικά, 3. 4, 1-2

Ἡ πρόταση για ἐκστρατεία στην Ἀσία

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκη ὦν μετὰ ναυκλήρου τινός, καὶ ἰδὼν τριήρεις Φοινίσσας, τὰς μὲν καταπλεούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τριακοσίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέρωνος τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων ὅποι δὲ οὐδὲν ἔφη εἰδέναι. ἀναπτρωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων τι χρὴ ποιεῖν, Λύσανδρος νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺν περιέσεσθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἂν αὐτῷ δώσῃ τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμιῶδων, εἰς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ... ἐπαγγελαμένου δὲ τοῦ Ἀγησίλαου τὴν στρατείαν, διδόσασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι ὄσαπερ ἤτησε καὶ ἑξαμήνου σίτον.

Μετάφραση: Μ. Δαφέρμος

Βιβλιοθήκη ἀρχαίων συγγραφέων, Ξενοφών, Ἑλληνικά, τόμος Α,

Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

Ἵστερα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ κάποιος Ἡρώδας ἀπὸ τὰς Συρακούσας, ὁ ὁποῖος εὗρίσκετο εἰς τὴν Φοινίκην μὲ ἓνα πλοιοκτήτην καὶ εἶδε τριήρεις Φοινικικὰς ἄλλας μὲν νὰ καταπλέουν ἀπὸ ἄλλα μέρη, ἄλλας δὲ ἐντὸς τοῦ λιμένος ἐφωδιασμένας μὲ πλήρωμα καὶ ἄλλας τέλος εὗρισκομένας ἀκόμη ὑπὸ κατασκευῆν, καὶ ὁ ὁποῖος ἐπὶ πλέον ἤκουσε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔπρεπε νὰ φθάσῃ τὰς τριακοσίας, ἐπιβιβασθεὶς εἰς τὸ πρῶτον πλοῖον, ποὺ ἀπέπλευσε διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Τισσαφέρνης παρεσκευάζον τὸν στόλον τοῦτον, ἀλλὰ ἐναντίον τίνος δὲν ἐγνώριζε. Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἀνησύχησαν μὲ τὴν εἶδησιν, συνεκάλεσαν τοὺς συμμάχους καὶ συνεσκέπτοντο τί πρέπει νὰ κάμουν τότε ὁ Λύσανδρος, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν γνώμην, ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὸ ναυτικὸν θὰ ἀνεδεικνύοντο πολὺ ἰσχυρότεροι οἱ Ἕλληνες, καὶ ἀνελογίζετο πῶς ἐσώθη τὸ πεζικὸν στράτευμα, ποὺ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ

Κύρου, ἔπεισε τὸν Ἀγησίλαον νὰ ἀναλάβῃ νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἀσίας, ἐὰν τοῦ δώσουν οἱ ἔφοροι τριάκοντα Σπαρτιάτας, ἕως δύο χιλιάδας νεοδαμώδεις καὶ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων ἀνερχόμενον εἰς ἕξ χιλιάδας περίπου. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς σκέψεώς του αὐτῆς ὁ Λύσανδρος ἐπεθύμει νὰ λάβῃ καὶ ὁ ἴδιος μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀγησιλάου, διὰ νὰ ἀνασυστήσῃ, μὲ τὴν βοήθειάν του, τὰς δεκαρχίας, ποὺ αὐτὸς εἶχεν ἄλλοτε ἐγκαταστήσει εἰς τὰς πόλεις καὶ αἱ ὁποῖαι εἶχον καταλυθῆ ἕξ αἰτίας τῶν ἐφόρων, οἱ ὁποῖοι εἶχον δώσει διαταγὴν εἰς τὰς πόλεις νὰ κυβερνῶνται σύμφωνα μὲ τὰ πατροπαράδοτα πολιτεύματά των. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἐδέχθη πράγματι νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐκστρατείαν, οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῦ ἔδωσαν ὅσα ἐξήτησε καὶ τροφὰς δι' ἕξ μῆνας.

Κείμενο 6.

Ἴσοκράτους Πανηγυρικός, 165.1 -166.7

Ο αγώνας κατά των Περσών πρέπει να μεταφερθεῖ στη Ασία

Δέδεικται γὰρ, ὅταν τις πολεμῇ πρὸς ἀνθρώπους ἐκ πολλῶν τόπων συλλεγομένους, ὅτι δεῖ μὴ περιμένειν ἕως ἂν ἐπιστώσιν, ἀλλ' ἔτι διεσπαρμένοις αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν προεξαμαρτόντες ἅπαντα ταῦτ' ἐπληρωθῶσαντο καταστάντες εἰς τοὺς μεγίστους ἀγῶνας ἡμεῖς δ' ἂν σωφρονῶμεν, ἐξ ἀρχῆς φυλαξόμεθα καὶ πειρασόμεθα φθῆναι περὶ τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν στρατόπεδον ἐγκαταστήσαντες εἰδότες ὅτι καὶ βασιλεὺς οὐχ ἐκόντων ἄρχει τῶν ἠπειρωτῶν, ἀλλὰ μείζω δύναμιν περὶ αὐτὸν ἐκάστων αὐτῶν ποιησάμενος ἢς ἡμεῖς ὅταν κρείττω διαβιβάσωμεν, ὃ βουληθέντες ῥαδίως ἂν ποιήσαιμεν, ἀσφαλῶς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν καρπωσόμεθα. Πολὺν δὲ κάλλιον ἐκείνῳ περὶ τῆς βασιλείας πολεμεῖν ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητεῖν.

Μετάφραση: Μ. Πρωτοψάλτης

Βιβλιοθήκη αρχαίων συγγραφέων, Ἴσοκράτης Λόγοι, (τόμος Α)

Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

Διότι ἔχει ἀποδειχθῆ ὅτι, ὅταν πολεμᾷ κανεὶς ἐναντίον ἀνθρώπων ποὺ στρατολογοῦνται ἀπὸ διάφορους τόπους, ἐπιβάλλεται νὰ μὴν περιμένῃ νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι, ἀλλ' ἀμέσως νὰ κάμῃ ἕναρξι τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅταν ἀκόμη εἶναι διασκορπισμένοι. Οἱ πρόγονοί μας λοιπὸν ἀκολούθησαν κακῇ

τακτική, ἀλλ' ἐπανάρθωσαν τὰ λάθη τους, διότι ἀντιμετώπισαν ἀργότερα μὲ σθένος τοὺς μεγίστους κινδύνους. Ἐμεῖς ὅμως, ἐὰν ἔχουμε πρακτικὸ μναλό, πρέπει νὰ προφυλαχθοῦμε ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τὰ παλαιὰ σφάλματα καὶ νὰ φροντίσουμε μὲ κάθε τρόπο νὰ ἐγκαταστήσουμε στὴν κατάλληλη ὥρα στρατόπεδο στὴ Λυδία καὶ στὴν Ἰωνία, μὲ τὴν πεποίθησι ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν δὲν ἐξουσιάζει τοὺς Ἀσιάτες μὲ τὴ θέλησί τους, ἀλλὰ διότι ἔχει συγκροτήσει γύρω του δύναμι μεγαλύτερη ἀπὸ ἐκείνη ποὺ διαθέτει κάθε μέρος χωριστά. Ἄλλ' ἂν ἐμεῖς συγκεντρώσουμε στὴν Ἀσία στρατιωτικὴ δύναμι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δική του - καὶ εἶναι εὐκόλο νὰ τὸ πετύχουμε, ἀρκεῖ νὰ τὸ θελήσουμε - θὰ γίνουμε ἀσφαλῶς κυρίαρχοι ὀλοκλήρου τῆς Ἀσίας. Εἶναι ἄλλως τε πολὺ προτιμότερο νὰ πολεμᾶμε ἐμεῖς γιὰ τὴν κατάλυσι τῆς κυριαρχίας του, παρὰ νὰ πολεμᾶμε μεταξύ μας γιὰ τὴν ἡγεμονία.

Κείμενο 7.

Ἰσοκράτους Πανηγυρικός, 183.2 - 184.10 καὶ 185. 1-10

183.2 - 184.10

Φέρε γὰρ, πρὸς τίνας χρὴ πολεμεῖν τοὺς μηδεμιᾶς πλεονεξίας ἐπιθυμοῦντας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ δίκαιον σκοποῦντας; Οὐ πρὸς τοὺς καὶ πρότερον κακῶς τὴν Ἑλλάδα ποιήσαντας καὶ νῦν ἐπιβουλεύοντας καὶ πάντα τὸν χρόνον οὕτω πρὸς ἡμᾶς διακειμένους; Τίσιν δὲ φθονεῖν εἰκὸς ἐστὶν τοὺς μὴ παντάπασιν ἀνάνδρως διακειμένους, ἀλλὰ μετρίως τούτῳ τῷ πράγματι χρωμένους; Οὐ τοῖς μεῖζους μὲν τὰς δυναστείας ἢ κατ' ἀνθρώπους περιβεβλημένοις, ἐλάττονος δ' ἀξίοις τῶν παρ' ὑμῖν δυστυχούντων; Ἐπὶ τίνας δὲ στρατεύειν [μᾶλλον] προσήκει τοὺς ἅμα μὲν εὐσεβεῖν βουλομένους, ἅμα δὲ τοῦ συμφέροντος ἐνθυμουμένους; Οὐκ ἐπὶ τοὺς καὶ φύσει πολεμίους καὶ πατρικούς ἐχθρούς, καὶ πλείστα μὲν ἀγαθὰ κεκτημένους, ἥμιστα δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἀμύνεσθαι δυναμένους; Οὐκοῦν ἐκεῖνοι πᾶσι τούτοις ἔνοχοι τυγχάνουσιν ὄντες.

Μετάφραση: Μ. Πρωτοψάλτης

Βιβλιοθήκη ἀρχαίων συγγραφέων, Ἰσοκράτης Λόγοι, (τόμος Α)

Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

183.2 - 184.10

Διότι πρὸς ποίους πρέπει νὰ πολεμοῦν ὅσοι δὲν ἔχουν τὴν ἐπιθυμία τῆς πλεονεξίας, ἀλλ' ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ τὴν ἀπονομὴ δικαιοσύνης; Δὲν

πρέπει να πολεμοῦν ἐναντίον ἐκείνων ποὺ καὶ σὲ χρόνους παλαιότερους ἔβλαψαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τώρα ἀκόμη τὴν ὑποβλέπουν καὶ ποὺ διάκεινται πάντα ἐχθρικὰ ἀπέναντί μας; Καὶ ποιὸς εἶναι φυσικὸ νὰ μισοῦν ὅσοι δὲν ἔχουν χάσει ἀκόμη ἐξ ὀλοκλήρου τὸ ἀνδρικό τους φρόνημα, ἀλλὰ διατηροῦν κάτι ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμό τους; Δὲν εἶναι λογικὸ νὰ φθονοῦν ἐκείνους ποὺ ἔχουν συγκεντρώσει στὰ χέρια τους ἐξουσία μεγαλύτερη ἀπὸ ἐκείνη ποὺ συγχωρεῖται στὴν ἀνθρώπινη φύσι, μολονότι σὰν ἄνθρωποι εἶναι κατώτεροι καὶ ἀπὸ ἐκείνους ἀκόμη ποὺ ἀνήκουν στὴν κατώτερη τάξι μέσα στὴν Ἑλλάδα; Καὶ ἐναντίον ποίων ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιχειροῦν ἐκστρατεία ἐκείνοι ποὺ ἐπιδιώκουν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τὴν ἀπονομή δικαιοσύνης καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ ἱκανοποιοῦν τὰ ἀτομικὰ τους συμφέροντα; Δὲν πρέπει βέβαια νὰ πολεμοῦν ἐναντίον τῶν φυσικῶν, τῶν προαιωνίων ἐχθρῶν τους, οἱ ὅποιοι καὶ πάρα πολλὰ ἀγαθὰ ἔχουν ἀποκτήσει, ἀλλὰ καὶ ποὺ εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἀμυνθοῦν καὶ νὰ τὰ διαφυλάξουν; Ἐκείνοι λοιπὸν εἶναι οἱ ἔνοχοι ὄλων αὐτῶν τῶν κατηγοριῶν.

Κείμενο 8.

Ξενοφῶντος Ἑλληνικά, 3. 4.13,1 -15,7

Ἦττα του ἱππικού του Αγησιλάου

Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο οὐ πόρρω δ' ὄντος Δασκυλείου, προϊόντος αὐτοῦ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προῖδοιεν τι τᾶμπροσθεν εἶη. κατὰ τύχην δέ τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἱππεῖς οἱ περὶ Ῥαθίην καὶ Βαγαῖον τὸν νόθον ἀδελφόν, ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἑλλησι τὸν ἀριθμόν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἤλαυνον καὶ οὔτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόφον. ἰδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφοτέρω, οἱ μὲν Ἑλληνες ἱππεῖς ὡσπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρῶτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. ἔπειτα μέντοι πρόσθεν ὤρμησαν οἱ βάρβαροι. ὡς δ' εἰς χεῖρας ἤλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανείνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν ἱπέας, δύο δ' ἵππους ἀπέκτειναν. ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἑλληνες ἱππεῖς. βοηθήσαντος δὲ Ἀγησιλάου σὺν τοῖς ὀπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι, καὶ [Περσῶν] εἰς αὐτῶν ἀποθνήσκει. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας,

θυομένω τῷ Ἀγησιλάῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίνεται τὰ ἱερά. τοῦτου μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. γινώσκων δὲ ὅτι εἰ μὴ ἰπικὸν ἱκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι.

Μετάφραση: Μ. Δαφέρμος

Βιβλιοθήκη αρχαίων συγγραφέων, Ξενοφών, *Ελληνικά*, τόμος Α,

Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

Καὶ ὅλον μὲν τὸν ἄλλον χρόνον διέσχισε τὴν ἐχθρικὴν χώραν χωρὶς κίνδυνον· ἀλλ' ὅτε εὐρίσκετο ὄχι μακρὰν τοῦ Δασκυλείου, προπορευόμενοι οἱ ἵππεῖς τοῦ ἀνέβησαν εἰς κάποιον λόφον διὰ νὰ κατασκοπεύσουν, τί γίνεται ἔμπρὸς των. Κατὰ σατανικὴν δὲ σύμπτωσιν καὶ οἱ ἵππεῖς τοῦ Φαρναβάζου, οἱ διοικούμενοι ἀπὸ τὸν Ραθίνην καὶ τὸν Βαγαῖον, τὸν νόθον τοῦ Φαρναβάζου ἀδελφόν, καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν ἴσοι μὲ τοὺς Ἕλληνας ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ἀποσταλέντες ἀπὸ τοῦ Φαρναβάζου ἀνέβαιναν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν ἴδιον λόφον. Μόλις οἱ δύο ἀντίπαλοι ἀντελήφθησαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, εἰς ἀπόστασιν μικροτέραν τῶν τεσσάρων πλέθρων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐσταμάτησαν καὶ οἱ δύο, οἱ μὲν Ἕλληνες ἵππεῖς παρατεταγμένοι εἰς φάλαγγα μέβαθος τεσσάρων ἰπέων, οἱ δὲ βάρβαροι ἔχοντες μέτωπον ὄχι μεγαλύτερον τῶν δώδεκα ἀνδρῶν βάθος δὲ πολλῶν κατόπιν ὅμως οἱ βάρβαροι ἐπετέθησαν. Μόλις δὲ συνεπλάκησαν, ὅσοι μὲν Ἕλληνες ἐκτύπησαν μερικοὺς, ὅλοι ἔσπασαν τὰ δόρατά των, ἐνῶ οἱ Πέρσαι, ἐπειδὴ εἶχον δόρατα ἀπὸ ξύλον κρانيᾶς, ἐφόνευσαν ἀμέσως δώδεκα ἵππεῖς καὶ δύο ἵππους. Ἐνεκα τούτου οἱ Ἕλληνες ἵππεῖς ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ἀλλ' ὅτε ὁ Ἀγησίλαος ἔσπευσεν εἰς βοήθειάν των μὲ τοὺς ὀπλίτας, οἱ βάρβαροι ὑπεχώρησαν, φονευθέντος καὶ ἐνὸς [Πέρσου] ἐξ αὐτῶν. Μετὰ τὴν ἵππομαχίαν αὐτὴν καὶ ἐνῶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Ἀγησίλαος ἐθυσίαζεν διὰ νὰ ἴδῃ ἂν οἱ θεοὶ ἐπέτρεπαν νὰ προχωρήσῃ, τὸ συκώτι τῶν θυμάτων εὐρέθη χωρὶς λοβόν. Ἐνεκα τοῦ φαινομένου τούτου στραφεὶς ἐπορεύθη πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐπειδὴ δὲ κατάλαβεν ὅτι, ἂν δὲν ἀπέκτα ἱκανὸν ἰπικόν, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ συγκροτήσῃ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πολεμῇ φεύγων.

Κείμενο 9.

Ίσοκράτους Πανηγυρικός, 185.5-186.7

Θαυμασμός και έπαινος γι αυτούς
που θα καταλύσουν το κράτος των Περσών

Τίς γάρ οὕτως ἢ νέος ἢ παλαιὸς ῥάθυμὸς ἐστίν, ὅστις οὐ μετασχεῖν βουλήσεται ταύτης τῆς στρατιᾶς τῆς ὑπ' Ἀθηναίων μὲν καὶ Λακεδαιμονίων στρατηγουμένης, ὑπὲρ δὲ τῆς τῶν συμμάχων ἐλευθερίας ἀθροισομένης, ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ἐκπεμπομένης, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν βαρβάρων τιμωρίαν πορευομένης;

Φήμην δὲ καὶ μνήμην καὶ δόξαν πόσῃν τινὰ χρὴ νομίζειν ἢ ζῶντας ἔξιεν ἢ τελευτήσαντας καταλείψειν τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἀριστεύσαντας; Ὅπου γὰρ οἱ πρὸς Ἀλέξανδρον πολεμήσαντες καὶ μίαν πόλιν ἐλόγνυτες τοιούτων ἐπαίνων ἠξιώθησαν, ποίων τινῶν χρὴ προσδοκᾶν ἐγκωμίων τεύξεσθαι τοὺς ὅλης τῆς Ἀσίας κρατήσαντας;*

* Ἄλλο ὄνομα γιὰ τον Πάρη.

Μετάφραση: Στέλας Μπαζάκου – Μαραγκουδάκη
Αττικοί ρήτορες, Β' Γυμνασίου, *Ίσοκράτη Πανηγυρικός*,
Ο. Ε. Δ. Β., Αθήνα 1995

Ποιος τάχα νέος ή και ηλικιωμένος θα είναι τόσο αδιάφορος, ώστε να μη δεχτεί να πάρει μέρος σ' αυτό το στράτευμα που θα το διευθύνουν μαζί Σπαρτιάτες και Αθηναίοι, που οργανώνεται για την ελευθερία των συμμάχων, που ξεκινάει με τις ευχές όλης ανεξαιρέτως της Ελλάδας, που έχει σκοπό να τιμωρήσει τους βαρβάρους;

Αλλά και πόση φήμη, τι θύμηση θαυμάσια, πόση δόξα πρέπει να φαντασθούμε ότι θα αποκτήσουν όσο θα είναι ζωντανοί, ή θα αφήσουν πίσω τους, αν θα πεθάνουν, όσοι θα ξεχωρίσουν σε έναν αγώνα τόσο ιερό; Και αφού εκείνοι που πολέμησαν μονάχα τον Αλέξανδρο και δεν κυρίευσαν παρά μια πόλη μόνο αξιώθηκαν τέτοιους λαμπρούς επαίνους, ποια ανείπωτα εγκώμια πρέπει να περιμένουμε πως θα δεχτούν αυτοί που θα κυριαρχήσουν σε όλη την Ασία;

Κείμενο 10.

Λυσίου Ὀλυμπιακός, 5.1-9.5

Η πανελλήνια ιδέα: Ανάγκη συμφιλίωσης των ελληνικών πόλεων και οργάνωσης εκστρατείας κατά των Περσών

5.1 - 7.1

Ὅρωμεν γὰρ τοὺς κινδύνους καὶ μεγάλους καὶ πανταχόθεν περιεστηκότας ἐπίστασθε δὲ ὅτι ἢ μὲν ἀρχὴ τῶν κρατούντων τῆς θαλάττης, τῶν δὲ χρημάτων βασιλεύς ταμίας, τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων σώματα τῶν δαπανᾶσθαι δυναμένων, ναῦς δὲ πολλὰς <μὲν> αὐτὸς κέκτηται, πολλὰς δ' ὁ τύραννος τῆς Σικελίας. ὥστε ἄξιον τὸν μὲν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καταθέσθαι, τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ χρωμένους τῆς σωτηρίας ἀντέχεσθαι, καὶ περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων αἰσχύνεσθαι, περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι δεδιέναι, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους ἀμιλλᾶσθαι, οἳ τοὺς μὲν βαρβάρους ἐποίησαν τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθυμοῦντας τῆς σφετέρως αὐτῶν στερεῖσθαι, τοὺς δὲ τυράννους ἐξελάσαντες κοινήν ἄπασιν τὴν ἐλευθερίαν κατέστησαν.

7.1 - 9.5

Θαυμάζω δὲ Λακεδαιμονίους πάντων μάλιστα, τίνι ποτὲ γνώμῃ χρωμένοι καομένην τὴν Ἑλλάδα περιορῶσιν, ἡγεμόνες ὄντες τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἀδίκως, καὶ διὰ τὴν ἔμφυτον ἀρετὴν καὶ διὰ τὴν <τῶν> πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιστήμην, μόνοι δὲ οἰκοῦντες ἀπόρθητοι καὶ ἀτείχιστοι καὶ ἀστασίαστοι καὶ ἀήττητοι καὶ τρόποις ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς χρωμένοι ὧν ἔνεκα ἐλπὶς ἀθάνατον τὴν ἐλευθερίαν αὐτοὺς κεκτήσθαι, καὶ ἐν τοῖς παρεληλυθόσι κινδύνους σωτήρας γενομένους τῆς Ἑλλάδος περὶ τῶν μελλόντων προορᾶσθαι. οὐ τοίνυν ὁ ἐπιὼν καιρὸς τοῦ παρόντος βελτίων οὐ γὰρ ἀλλοτρίας δεῖ τὰς τῶν ἀπολωλότων συμφορὰς νομίζειν ἀλλ' οἰκείας, οὐδ' ἀναμεῖναι, ἕως ἂν ἐπ' αὐτοῦς ἡμᾶς αἱ δυνάμεις ἀμφοτέρων ἔλθωσιν, ἀλλ' ἕως ἔτι ἔξεστι, τὴν τούτων ὕβριν κωλύσαι. τίς γὰρ οὐκ ἂν <ἀγανακτήσει> ἐν ὄρων ἐν τῷ πρὸς ἀλλήλους πολέμῳ μεγάλους αὐτοὺς γεγενημένους; ὧν οὐ μόνον αἰσχροῶν ὄντων ἀλλὰ καὶ δεινῶν, τοῖς μὲν μεγάλα ἡμαρτηκόσιν ἐξουσία γεγένηται τῶν πεπραγμένων, τοῖς δὲ Ἑλλησιν οὐδεμία αὐτῶν τιμωρία ...

Μετάφραση: Γεωργίου Κ. Κυριαζή
Λυσίας, Ὀλυμπιακός, ἅπαντα, τόμος τρίτος, σσ.196-207,

5.1 - 7.1

Βλέπουμε κινδύνους μεγάλους να μας έχουν περικυκλώσει από παντού· γνωρίζετε βέβαια πως η εξουσία ανήκει σε όσους κυριαρχούν στη θάλασσα, ότι ο μεγάλος βασιλιάς κατέχει τα χρήματα, οι Έλληνες προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε όσους μπορούν να τα δαπανούν και κείνος κατέχει πολλά πλοία, όπως επίσης πολλά κατέχει και ο τύραννος της Σικελίας. Είναι σωστό λοιπόν να διακόψουμε τον μεταξύ μας πόλεμο και με ομογνωμία να αγωνιστούμε για τη σωτηρία μας· για τα περασμένα πρέπει να ντρεπόμαστε, ενώ για τα μελλούμενα να φοβόμαστε και να μιμούμαστε τους προγόνους μας, οι οποίοι έκαναν τους βαρβάρους να στερηθούν τη δική τους γη, ενώ επιθυμούσαν την ξένη, και έδιωξαν τους τυράννους καθιστώντας την ελευθερία κοινή σε όλους.

7.1 - 9.5

Απορώ, κατά κύριο λόγο για τους Λακεδαιμονίους, με ποια τέλος πάντων αντίληψη δέχονται να καίγεται η Ελλάδα ενώ είναι ηγεμόνες των Ελλήνων όχι άδικα, λόγω της έμφυτης αρετής τους και της πολεμικής τους γνώσης, αφού είναι οι μόνοι που κατοικούν σε μέρος που δεν έχει πορθηθεί και δεν είναι περιτειχισμένο, δεν έχουν εμφύλιες διαμάχες και χρησιμοποιούν πάντοτε τις ίδιες ανίκητες αρχές. Εξαιτίας τούτων υπάρχει ελπίδα να κατακτήσουν αιώνια ελευθερία και, σώζοντας την Ελλάδα κατά τους περασμένους κινδύνους, θα προβλέψουν και για τους μελλούμενους. Δεν θα είναι άλλωστε ο επερχόμενος καιρός καλύτερος από τον σημερινό· δεν πρέπει να θεωρούμε τις συμφορές όσων εξοντώνονται ξένες αλλά δικές μας, ούτε πρέπει να περιμένουμε ωστόσο οι δυνάμεις και των δυο επιτεθούν εναντίον μας, αλλά, όσο είναι ακόμα δυνατό, να σταματήσουμε την αλαζονεία τους. Ποιος άλλωστε δε θ' αγανακτούσε βλέποντας ότι εξαιτίας των μεταξύ μας πολέμων αυτοί έγιναν ισχυροί; Από τούτα που δεν είναι μόνο ατιμωτικά αλλά και φοβερά, είχα τη δυνατότητα να διαπράξουν μεγάλα αμαρτήματα, ενώ οι Έλληνες δεν επέβαλαν γι' αυτά καμιά τιμωρία...

Κείμενο 11.

Πλουτάρχου Ἀγησίλαος, 18.1,6 - 19.3,7

Ἡ μάχη τῆς Κορώνειας

Λέγει δὲ τὴν μάχην ὁ Ξενοφῶν ἐκείνην οἷαν οὐκ ἄλλην τῶν πώποτε γενέσθαι· καὶ παρῆν αὐτὸς τῷ Ἀγησιλάῳ συναγωνιζόμενος, ἐξ Ἀσίας διαβεβηκώς. ἢ μὲν οὖν πρώτη σύρραξις οὐκ ἔσχεν ὠθισμὸν οὐδὲ ἀγῶνα πολύν, ἀλλὰ οἱ τε Θηβαῖοι ταχὺ τοὺς Ὀρχομενίους ἐτρέψαντο καὶ τοὺς Ἀργεῖους ὁ Ἀγησίλαος ἐπεὶ δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέροι τὰ εὐώνυμα πιέζεσθαι καὶ φεύγειν ἀνέτρεψαν, ἐνταῦθα τῆς νίκης ἀκινδύνου παρούσης, εἰ τῆς κατὰ στόμα μάχης ὑφέσθαι τοῖς Θηβαίοις ἠθέλησε καὶ παίειν ἐπόμενος παραλλάξαντας, ὑπὸ θυμοῦ καὶ φιλονεικίας ἐναντίος ἐχώρει τοῖς ἀνδράσιν, ὥσασθαι κατὰ κράτος βουλόμενος. οἱ δὲ οὐκ ἦττον ἐρρωμένως ἐδέξαντο, καὶ μάχη γίνεται δι' ὅλου μὲν ἰσχυρὰ τοῦ στρατεύματος, ἰσχυροτάτη δὲ κατ' ἐκείνον αὐτὸν ἐν τοῖς πεντήκοντα τεταγμένον, ὧν εἰς καιρὸν ἔοικεν ἢ φιλοτιμία τῷ βασιλεῖ γενέσθαι καὶ σωτήριος. ἀγωνιζόμενοι γὰρ ἐκθύμως καὶ προκινδυνεύοντες ἄτροτον μὲν αὐτὸν οὐκ ἐδυνήθησαν φυλάξαι, πολλὰς δὲ διὰ τῶν ὄπλων δεξάμενον εἰς τὸ σῶμα πληγὰς δόρασι καὶ ξίφεσι μόλις ἀνήρπασαν ζῶντα, καὶ συμφράξαντες πρὸ αὐτοῦ πολλοὺς μὲν ἀνήρουν, πολλοὶ δὲ ἐπιπτον. ὡς δὲ μέγα ἔργον ἦν ὥσασθαι προτροπάδην τοὺς Θηβαίους, ἠναγκάσθησαν ὄπερ ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἐβούλοντο ποιῆσαι. διέστησαν γὰρ αὐτοῖς τὴν φάλαγγα καὶ διέσχον, εἴτα ἀτακτότερον ἤδη πορευομένους, ὡς διεξέπεσον, ἀκολουθοῦντες καὶ παραθέοντες ἐκ πλαγίων ἔπαιον. οὐ μὴν ἐτρέψαντό γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι πρὸς τὸν Ἐλικῶνα, μέγα τῇ μάχῃ φρονοῦντες, ὡς ἀήττητοι καθ' αὐτοὺς γεγονότες.

Ἀγησίλαος δὲ, καίπερ ὑπὸ τραυμάτων πολλῶν κακῶς τὸ σῶμα διακείμενος, οὐ πρότερον ἐπὶ σκηνὴν ἀπῆλθεν ἢ φοράδην ἐνεχθῆναι πρὸς τὴν φάλαγγα καὶ τοὺς νεκροὺς ἰδεῖν ἐντὸς τῶν ὄπλων συγκεκομισμένους. ὅσοι μέντοι τῶν πολεμίων εἰς τὸ ἱερὸν κατέφυγον, πάντας ἐκέλευσεν ἀφεθῆναι. πλησίον γὰρ ὁ νεὸς ἐστὶν ὁ τῆς Ἰωνίας Ἀθηνᾶς, καὶ πρὸ αὐτοῦ τρόπαιον ἔστηκεν, ὃ πάλαι Βοιωτοὶ Σπάρτωνος στρατηγοῦντος ἐνταῦθα νικήσαντες Ἀθηναίους καὶ Τολμίδην ἀποκτείναντες ἔστησαν. ἅμα δ' ἡμέρα βουλόμενος ἐξελέγξει τοὺς Θηβαίους ὁ Ἀγησίλαος, εἰ διαμαχοῦνται, στεφανοῦσθαι μὲν ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, αὐλεῖν δὲ τοὺς αὐλητὰς, ἰστάναι δὲ καὶ κοσμεῖν τρόπαιον ὡς νενικηκότας. ὡς δὲ ἔπεμψαν οἱ πολέμιοι νεκρῶν ἀ-

*ναίρεισιν αἰτοῦντες, ἐσπείσατο, καὶ τὴν νίκην οὕτως ἐκβεβαιωσάμενος εἰς
Δελφοὺς ἀπεκομίσθη, Πυθίων ἀγομένων, καὶ τὴν τε πομπὴν ἐπετέλει τῷ
θεῷ καὶ τὴν δεκάτην ἀπέθυε τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας λαφύρων ἑκατὸν ταλάντων
γενομένην.*

Μετάφραση: Ανδρ. Ι. Πουρνάρα

Πλουτάρχου Βίοι Παράλληλοι, Ἀγησίλαος, Πάπυρος, Αθήνα 1975

Ὁ Ξενοφῶν μάλιστα λέει ὅτι ἐκείνη ἡ μάχη δὲν ἔμοιαζε μὲ καμμιά ἄλλη ἀπὸ τὶς προηγούμενες. Καὶ ὁ ἴδιος ἦταν παρὼν καὶ ἀγωνιζόταν μαζί μὲ τὸν Ἀγησίλαο, μαζί μὲ τὸν ὁποῖο πέρασε ἀπὸ τὴν Ἀσία. Καὶ ἡ μὲν πρώτη σύγκρουση ἐγένεε χωρὶς μεγάλο σπρώξιμο καὶ ἀγῶνα, γιατί οἱ Θηβαῖοι γρήγορα ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς Ὀρχομενίους, καὶ ὁ Ἀγησίλαος τοὺς Ἀργεῖους. Ὅταν ὁμως καὶ οἱ δυὸ ἄκουσαν ὅτι τὰ ἀριστερά τοὺς ἄκρα πιέζονταν καὶ νικῶνταν, γύρισαν πίσω. Καὶ τότε μποροῦσε ἀκίνδυνα νὰ νικήσῃ, ἂν ἤθελε νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὴν κατὰ μέτωπο μάχη ἐναντίον τῶν Θηβαίων, καὶ παρακολουθώντας τοὺς νὰ τοὺς χτυπήσῃ ἐνῶ θὰ περνοῦσαν μπροστὰ του. Αὐτὸς ὁμως ὄλο θυμὸ καὶ φιλοπόλεμη ὀργὴ προχώρησε κατ' εὐθείαν ἐναντίον τοὺς, κι' ἤθελε νὰ τοὺς ἀποθήσῃ ὀλοκληρωτικά. Οἱ Θηβαῖοι τὸν ὑποδέχθηκαν ἀνδρεία, καὶ συγκροτεῖται τότε ἀπὸ ὀλόκληρο τὸ στράτευμα μιὰ πεισματώδης μάχη, πιδ πεισματώδης ὁμως κυρίως γύρω ἀπὸ τὸν ἴδιον, πὸν πολεμοῦσε στὴ μέση ἀπὸ τοὺς πενήντα. Ἡ φιλοτιμία τοὺς ἀποδείχθηκε πάρα πολὺ χρήσιμη καὶ σωτήρια γιὰ τὸν βασιλιά. Γιατὶ πολεμώντας γενναϊότατα καὶ κινδυνεύοντας στὴν πρώτη γραμμὴ, δὲν μπόρεσαν μὲν νὰ τὸν φυλάξουν ἄτρωτο, ἀλλ' ἀφοῦ πληγώθηκε στὸ σῶμα πολλὲς φορὲς μὲ δόρατα καὶ ξίφη, μόλις κατόρθωσαν νὰ τὸν ἀρπάξουν ζωντανό. Κι ἀφοῦ συσσωματώθηκαν μπροστὰ του σκοτώναν ἐχθροὺς πολλοὺς, ἀλλὰ κι ἀπὸ αὐτοὺς σκοτώνονταν πολλοί. Ἐπειδὴ ὁμως ἦταν πάρα πολὺ δύσκολο ν' ἀποκρούσουν κατὰ μέτωπο τοὺς Θηβαίους, ἀναγκάστηκαν νὰ κάμουν ὅ,τι δὲν ἤθελαν ἀπὸ τὴν ἀρχή. Δηλαδή χώρισαν τὴ φάλαγγά τοὺς σὲ δύο κι ἀπομακρύνθηκαν ἀναμεταξύ τοὺς ἀφήνοντας ἔτσι ἓνα πέρασμα. Ἐπειτα, ἐνῶ ἐκεῖνοι περνοῦσαν πιδ ἄτακτα καὶ μὲ βία μέσα ἀπὸ τὸ πέρασμα, αὐτοὶ τοὺς ἐπετέθηκαν ἀπὸ τὰ πλάγια, παρακολουθώντας τοὺς καὶ τρέχοντας κοντὰ τοὺς. Δὲν κατόρθωσαν ὁμως νὰ τοὺς τρέψουν εἰς φυγὴν, καὶ οἱ Θηβαῖοι ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν Ἐλικῶνα, περήφανοι γιὰ τὴ μάχη, γιατί, κατὰ τὴ γνώμη τοὺς ἔμειναν ἀνίκητοι.

Ὁ Ἀγησίλαος τότε, ἂν καὶ ἦταν σὲ κακὴ κατάσταση ἀπὸ τὰ πολλά του τραύματα, δὲν ἀποσύρθηκε στὴ σκηνὴ του προτοῦ νὰ τὸν φέρουν πάνω σὲ φορεῖο πρὸς τὴ φάλαγγα, γιὰ νὰ ἰδῆ ὅτι οἱ νεκροὶ μεταφέρθηκαν μαζὶ μὲ τὰ ὅπλα τους μακριὰ ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης. Κι ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς κατέφυγαν στὸ ἱερό, αὐτοὺς διέταξε νὰ τοὺς ἀφήσουν. Γιατὶ ἐκεῖ κοντὰ εἶναι ὁ ναὸς τῆς Ἰωνίας Ἀθηνᾶς. Μπροστὰ σ' αὐτὸν ἦταν στημένο ἓνα τρόπαιο, ποὺ ἄλλοτε τὸ ἔστησαν οἱ Βοιωτοὶ, ὅταν μὲ στρατηγὸ τὸν Σπάρτωνα ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ σκότωσαν τὸν Τολμίδη. Ὅταν ξημέρωσε, θέλησε ὁ Ἀγησίλαος νὰ δοκιμάσῃ τοὺς Θηβαίους ἂν ἦταν πρόθυμοι νὰ πολεμήσουν. Γι' αὐτὸ διέταξε τοὺς στρατιῶτες νὰ στεφανωθοῦν, τοὺς αὐλητὰς νὰ παίξουν τὸν αὐλὸ καὶ νὰ στήσουν στολισμένο τρόπαιο σὰ νὰ εἶχαν νικήσει. Κι' ὅταν ἔστειλαν οἱ ἐχθροὶ νὰ ζητήσουν καὶ νὰ πάρουν τοὺς νεκροὺς τους, τοὺς τὸ ἐπέτρεψε μὲ συμφωνία, κι ἀφοῦ ἔτσι ἐπικύρωσε τὴ νίκη του, πῆγε στοὺς Δελφοὺς, ὅπου γίνονταν τὰ Πύθια. Ἐκεῖ ἔκαμε τὴν πομπὴ στὸ θεό, καὶ μὲ θυσίαι τοῦ ἀφιέρωσε τὸ ἓνα δέκατο ἀπὸ τὰ λάφυρα τῆς Ἀσίας, ποὺ ἔφθανε τὰ ἑκατὸ τάλαντα.

Κείμενο 12.

Πλουτάρχου Ἀγησίλαος, 16. 4,1-5,1

"Φεῦ τῆς Ἑλλάδος"

Καὶ τοῦτ' ἴσως ἐπ' Ἀγησιλάῳ θαυμαστὸν οὐκ ἦν, ὃς πυθόμενος μάχην μεγάλην γεγενῆσθαι περὶ Κόρινθον, καὶ ἄνδρας τῶν πάνυ ἐνδόξων ὡς ἔνι μάλιστα αἰφνίδιον ἀπολωλέναι, καὶ Σπαρτιατῶν μὲν ὀλίγους παντάπασι τεθνηκέναι, παμπόλους δὲ τῶν πολεμίων, οὐκ ὤφθη περιχαρῆς οὐδὲ ἐπηρμένους, ἀλλὰ καὶ πάνυ βαρὺν στενάξας, "Φεῦ τῆς Ἑλλάδος", ἔφη, "τοσούτους ἄνδρας ἀπολωλεκυίας ὑφ' αὐτῆς, ὅσοι ζῶντες ἐδύναντο νικᾶν ὁμοῦ σύμπαντας τοὺς βαρβάρους μαχόμενοι".

Μετάφραση: Φιλολογικὴ ομάδα «Κάκτου»

Πλουτάρχος, *Βίοι Παράλληλοι*, Ἀγησίλαος - Πομπήιος,

Κάκτος, Αθήνα 1993

Τοῦτο δὲν ἦταν περιέργο γιὰ τὸν Ἀγησίλαο, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἔμαθε πὼς ἐγένε μεγάλη μάχη στὴν Κόρινθο καὶ πὼς χάθηκαν οἱ πιο ἀνδρεῖοι στρατιῶτες, λίγοι Σπαρτιάτες καὶ πολλοὶ ἐχθροί, δὲν φάνηκε χαρούμενος οὔτε πε-

ρήφανος, αλλά αναστενάζοντας είπε: «Αλίμονο στην Ελλάδα, γιατί στερήθηκε από μόνη της τόσους άνδρες που, αν ζούσαν και πολεμούσαν μαζί, θα μπορούσαν να νικήσουν όλους τους βαρβάρους».

Κείμενο 13.

Ίσοκράτους *Περί τῆς εἰρήνης*, 42.1-8, 46.1 - 47.8

Η συμπεριφορά των Αθηναίων
προς τους συμμάχους τους και τους άλλους Έλληνες

42.1-8

Οἱ μὲν γὰρ (πρόγονοι) ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τοῖς βαρβάροις πολεμοῦντες διετέλεσαν, ἡμεῖς δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας τὸν βίον ποριζομένους ἐκεῖθεν ἀναστήσαντες ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας ἠγάγομεν κἀκεῖνοι μὲν ἐλευθεροῦντες τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας καὶ βοηθοῦντες αὐταῖς τῆς ἡγεμονίας ἠξιώθησαν, ἡμεῖς δὲ καταδουλούμενοι καὶ τὰναντία τοῖς τότε πράττοντες ἀγανακτοῦμεν, εἰ μὴ τὴν αὐτὴν τιμὴν ἐκεῖνοις ἔξομεν, ...

46. 1 - 47.8

Εἰς τοῦτο δὲ μωρίας ἐληλύθαμεν ὥστ' αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς τῶν καθ' ἡμέραν ἐσμέν, ξενοτροφεῖν δ' ἐπικεχειρήκαμεν, καὶ τοὺς συμμάχους τοὺς ἡμετέρους αὐτῶν ἰδίᾳ λυμαινόμεθα καὶ δασμολογοῦμεν ἵνα τοῖς ἀπάντων ἀνθρώπων κοινοῖς ἐχθροῖς τὸν μισθὸν ἐκπορίζωμεν. Τοσοῦτῳ δὲ χεῖρους ἐσμέν τῶν προγόνων, οὐ μόνον τῶν εὐδοκμησάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν μισηθέντων, ἐκεῖνοι μὲν εἰ πολεμεῖν πρὸς τινὰς ψηφίσαιντο, μεστῆς οὕσης ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ τῆς ἀκροπόλεως ὅμως ὑπὲρ τῶν δοξάντων τοῖς αὐτῶν σώμασιν ὄντο δεῖν κινδυνεύειν, ἡμεῖς δ' εἰς τοσαύτην ἀπορίαν ἐληλυθότες καὶ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὄντες ὥσπερ βασιλεύς ὁ μέγας μισθωτοῖς χρώμεθα τοῖς στρατοπέδοις.

Μετάφραση: Μ. Πρωτοψάλτης

Ίσοκράτης, *Λόγοι* (τόμος Α), *Περί τῆς εἰρήνης*,
«Δαίδαλος» - Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

42.1-8

Γιατί εκείνοι μὲν (οἱ πρόγονοι) ἐπολεμοῦσαν τοὺς βαρβάρους χάριν τῶν Ἑλλήνων, ἐνῶ ἡμεῖς ἐξεσηκώσαμε τοὺς Ἑλληνας ποὺ ἀποζοῦν ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ τοὺς ὠδηγήσαμε ἐναντίον ἄλλων Ἑλλήνων κι' ἐκεῖνοι μὲν μὲ τὸ νὰ

δίδουν τὴν ἐλευθερίαν σὺν ἑλληνικαῖς πόλεσιν καὶ νὰ τίς βοηθοῦν ἀξιόθῃσαν τὴν ἡγεμονίαν, ἡμεῖς ὅμως ἐνῶ προσπαθοῦμε νὰ τίς ὑποδουλώσωμε καὶ ἐνῶ κάνομε τὰ ἐναντία ἀπὸ τοὺς τότε ἀγανακτοῦμε γιὰ τὴν ἴδιαν τιμὴν μὲν ἐκείνου·

46. 1 – 47.8

Σὲ τέτοιο σημεῖο μωρίας ἔχομε φθάσει, ὥστε ἐνῶ ἡμεῖς στερούμεθα καὶ τοῦ ἐπιουσίου, ἀναλαμβάνομε νὰ τρέφωμε μισθοφόρους καὶ κακομεταχειριζόμεσθα καὶ φορολογοῦμε τοὺς συμμάχους μας γιὰ νὰ προμηθεύωμε μισθοὺς στοὺς κοινούς ἐχθροὺς ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ γιὰ νὰ καταλάβετε πόσο κατώτεροι εἴμασθ' ἀπὸ τοὺς προγόνους μας ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς δοξαμένους ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς μισητοὺς, σκεφθῆτε ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη ὅταν ἀπεφάσισαν νὰ κάνομε πόλεμον, μολονότι ἡ Ἀκρόπολις ἦταν γεμάτη χρῆματα καὶ ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ σκεύη, ὅμως ἐνόμιζαν ὅτι γιὰ τίς ἀποφάσεις τῶν ἔπρεπε οἱ ἴδιοι προσωπικῶς νὰ κινδυνεύουν, ἐνῶ ἡμεῖς, ποὺ ἔχομε καταστήσει σὲ τόση μεγάλη φτώχεια καὶ εἴμασθα καὶ τόσο πολλοί, χρησιμοποιοῦμε μισθοφορικούς στρατοὺς ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ μέγας βασιλεὺς.

Κείμενο 14.

Ἰσοκράτους Περὶ τῆς εἰρήνης, 95.1 – 98.7

Ἡ συμπεριφορὰ τῶν Λακεδαιμονίων

πρὸς τοὺς συμμάχους τοὺς καὶ πρὸς τίς ἄλλες ἑλληνικὰς πόλεις

Μέγιστον δὲ τεκμήριον οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν διέφθειρεν, ὥστε τοῖς εἰθισμένοις ἐπαινεῖν τὰς ἐκείνων ἀρετὰς οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν εἰπεῖν τοῦτον τὸν λόγον, ὡς ἡμεῖς μὲν διὰ τὸ δημοκρατεῖσθαι κακῶς ἐχρησάμεθα τοῖς πράγμασιν, εἰ δὲ Λακεδαιμόνιοι ταύτην τὴν δύναμιν παρέλαβον, εὐδαίμονας ἂν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐποίησαν. Πολὺ γὰρ θάπτον ἐν ἐκείνοις ἐπεδείξατο τὴν φύσιν τὴν αὐτῆς τὴν γὰρ πολιτείαν, ἣν ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσιν οὐδεὶς οἶδεν οὔθ' ὑπὸ κινδύνων οὔθ' ὑπὸ συμφορῶν κινηθεῖσαν, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σαλευσαι καὶ λυθῆναι παρὰ μικρὸν ἐποίησεν. Ἄντι γὰρ τῶν καθεστώτων παρ' αὐτοῖς ἐπιτηδευμάτων τοὺς μὲν ἰδιώτας ἐπέπλησεν ἀδικίας, ῥαθυμίας, ἀνομίας, φιλαργυρίας, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ὑπεροψίας μὲν τῶν συμμάχων, ἐπιθυμίας δὲ τῶν ἀλλοτρίων, ὀλιγωρίας δὲ τῶν ὄρκων καὶ τῶν συνθηκῶν.

Τοσοῦτον γὰρ ὑπερεβάλοντο τοὺς ἡμετέρους τοῖς εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀμαρτήμασιν, ὅσον πρὸς τοῖς πρότερον ὑπάρχουσιν σφαγὰς καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ἐποίησαν, ἐξ ὧν ἀειμνήστους τὰς ἔχθρας πρὸς ἀλλήλους ἔξουσιν.

Οὕτω δὲ φιλοπολέμῳ καὶ φιλοκινδύνῳ διετέθησαν, τὸν ἄλλον χρόνον πρὸς τὰ τοιαῦτα πεφυλαγμένῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔχοντες, ὥστ' οὐδὲ τῶν συμμάχων οὐδὲ τῶν εὐεργετῶν ἀπέσχοντο τῶν σφετέρων αὐτῶν, ἀλλὰ βασιλέως μὲν αὐτοῖς εἰς τὸν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πλεόν ἢ πεντακισχίλια τάλαντα παρασχόντος, Χίων δὲ προθυμότητα πάντων τῶν συμμάχων τῷ ναυτικῷ συγκινδυνεύσαντων. Θηβαίων δὲ μεγίστην δύναμιν εἰς τὸ πεζὸν συμβαλομένων, οὐκ ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες, καὶ Θηβαίοις μὲν εὐθὺς ἐπεβούλευσαν, ἐπὶ δὲ τὸν βασιλέα Κλέαρχον καὶ στρατιάν ἀνέπεμψαν, Χίων δὲ τοὺς μὲν πρώτους τῶν πολιτῶν ἐφυγάδευσαν, τὰς δὲ τριήρεις ἐκ τῶν νεωρίων ἐξεγκύσαντες ἀπάσας ὥχοντο λαβόντες.

Μετάφραση: Μ. Πρωτοψάλτης

Βιβλιοθήκη αρχαίων συγγραφέων, Ισοκράτης, Λόγοι (τόμος Α),
«Δαίδαλος» - Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα

Τρανή ἀπόδειξις αὐτοῦ εἶναι ὅτι δὲν κατέστρεψε ἡμᾶς μόνον (αὐτὴ ἡ ἐξουσία), ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οἱ συνηθισμένοι νὰ ἐπαινοῦν τὶς ἀρετὲς ἐκείνων δὲν μποροῦν πιά νὰ ποῦν αὐτὸ τὸν λόγο, ὅτι ἡμεῖς τάχα ἐκακομεταχειριστήκαμε τὰ πράγματα, ἐπειδὴ ἔχομε δημοκρατία, καὶ ὅτι ἂν αὐτὴ τὴν ἐξουσία τὴν ἔπαιρναν οἱ Λακεδαιμόνιοι θὰ ἔκαναν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς ἑαυτοὺς τῶν εὐτυχεῖς. Ἴσα ἴσα πολὺ ταχύτερα ἔδειξε σ' ἐκείνους τὴ φύσι τῆς γιὰ τὴν πολιτεία ποὺ ἐπὶ ἑπτακόσια ἔτη κανεῖς δὲν τὴν εἶδε νὰ διαταραχθῇ μήτε ἀπὸ κινδύνους μήτε ἀπὸ ἄλλες συμφορῆς, αὐτὴν, μέσα σὲ λίγον καιρὸ, ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὴν διασαλεύσῃ καὶ νὰ τὴν καταλύσῃ. Γιὰ τὸ ἀντὶ τῶν συνηθισμένων ἔργων τῶν, τοὺς μὲν πολίτας ἐγέμισεν ἀπὸ ἀδικία, ὀκνηρία, ἀνομία, φιλαργυρία, τοὺς δὲ ἄρχοντας ἀπὸ περιφρόνησι στοὺς συμμάχους, ἀπὸ ἐπιθυμία γιὰ τὰ ξένα καὶ τὴν παραμέλησι τῶν ὄρκων καὶ τῶν συνθηκῶν. Τόσο πολὺ ἐξεπέρασαν τοὺς δικούς μας στὰ ἐγκλήματα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, ποὺ μαζὶ μὲ ὅσα κακὰ ὑπῆρχαν πρὶν, ἔκαμαν στίς πόλεις καὶ σφαγὲς καὶ στάσεις μεταξὺ τῶν πολιτῶν, ἔνεκα τῶν ὁποίων θὰ μείνουν οἱ ἔχθρες μεταξὺ τῶν ἀλησιμόνητες.

Καὶ ἐνῶ τὸν ἄλλον καιρὸ ἦσαν περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους συντηρητικοί, τόσο φιλοπόλεμοι καὶ φιλοκίνδυνοι ἔγιναν, ὥστε δὲν ἐφείσθησαν οὔτε τῶν συμμάχων τῶν οὔτε αὐτῶν τῶν εὐεργετῶν τῶν, ἀλλ'

ἐνῶ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας τοὺς ἔδωκε γιὰ τὸν πόλεμο ἐναντίον μας περισσότερ' ἀπὸ πέντε χιλιάδες τάλαντα, κι ἐνῶ οἱ Χίτιοι μὲ περισσότερη προθυμία ἀπ' ὅλους τοὺς συμμάχους των ἐκινδύνευσαν μὲ τὸ ναυτικὸ μαζὶ των, κι ἐνῶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἐβοήθησαν μὲ πάρα πολὺ μεγάλη πεζικὴ δύναμι, δὲν ἐπρόφθασαν καλὰ καλὰ νὰ καταλάβουν τὴν ἀρχή, καὶ τοὺς μὲν Θηβαίους τοὺς ἐπιβουλεύθηκαν εὐθύς, ἐναντίον τοῦ βασιλέως ἔστειλαν τὸν Κλέαρχον μὲ στρατιὰν ὀλόκληρον καὶ τῶν Χίων ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξώρισαν τοὺς πρώτους (τοὺς ἐπισήμους) πολίτας των, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπῆραν ἀπὸ τὰ νεώρια (τὸ ναύσταθμο) ὅλα τὰ πλοῖα των κι ἔφυγαν.

Κείμενο 15.

Καλλίνος: *Fragmenta*, 1. 12-19

Ἡ αγάπη του λαοῦ για τους ἥρωες

... ..

*οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἴμαρμένον ἐστίν
ἄνδρ' οὐδ' εἰ προγόνων ἦι γένος ἀθανάτων.
πολλάκι δηϊότητα φυγῶν καὶ δοῦπον ἀκόντων
ἔρχεται, ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου,
ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἔμπης δήμῳ φίλος οὐδὲ ποθεινός
τὸν δ' ὀλίγος στενάχει καὶ μέγας ἦν τι πάθῃ·
λαῶι γὰρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἀνδρὸς
θνήσκοντος, ζῶων δ' ἄξιος ἡμιθέων*

Μετάφραση: Θρ. Σταύρου

Ανθολόγιο Λυρικής Ποιήσεως, *Πολεμικό σάλπισμα*,
Γ' Γυμνασίου, σσ. 15-16, Αθήνα 1992

Κι αν στη γενιά του προγόνους αθάνατους έχει, το Χάρο
πάντως δεν είναι γραφτό να τον ξεφύγει κανείς·
είναι πολλοί που απ' τη μάχη, απ' των όπλων γλιτώσαν το βρόντο,
και στου σπιτιού τη γωνία βρήκαν το θάνατο εκεί·
όμως γι' αυτούς ο λαός ούτε πόθο δε νιώθει ούτε αγάπη·
ο άλλος αν πέσει, τον κλαιν όλοι, μεγάλοι μικροί.
Του αντρειωμένου η θανή φέρνει σ' όλο τον κόσμο λαχτάρα,
κι ένας ημίθεος σωστός είναι γι' αυτούς όσο ζει.

16. Αγησίλαος - Αλέξανδρος: Μια σύγκριση

Για τη σύγκριση του Αγησιλάου (μέσα από τα κείμενα του σχολικού βιβλίου) με τον Αλέξανδρο ως προς τη δράση και τις αρετές των δυο ανδρών δίνονται ενδεικτικές παραπομπές στα έργα των:

- Αρριανού: *Άλεξάνδρου Ανάβασις* και
- Πλουτάρχου: *Βίοι παράλληλοι, Άλέξανδρος*.

A. Αρριανού: *Άλεξάνδρου ανάβασις**: Αρριανός (τόμος Α,Β,Γ), *Άλεξάνδρου ανάβασις*, εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια Ν. Γρηγοριάδης, Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα.

1. 1.15, 6-8: Η ανδρεία του Αλεξάνδρου (Η μάχη του Γρανικού).
2. 2.10, 1 - 11,7: Η μάχη της Ισσού ως παράδειγμα παράταξης και διεξαγωγής μάχης για αντιπαράθεση με τη μάχη στην Κορώνεια.
3. 2.12, 3-8: Η συμπεριφορά του Αλεξάνδρου προς την οικογένεια του Δαρείου.
4. 2.4, 9-11: Το θάρρος και η εμπιστοσύνη του Αλεξάνδρου προς τους φίλους (Ο Αλέξανδρος και ο γιατρός του).
5. 5. 18,4 - 19,3: Η γενναιοδωρία και η μεγαλοψυχία του Αλεξάνδρου προς τους αντιπάλους του (Αλέξανδρος και Πώρος).
6. 7. 28 - 30: Χαρακτηρισμός του Αλεξάνδρου.

B. Πλουτάρχου *Βίοι παράλληλοι, Άλέξανδρος*. Πλουτάρχου Βίοι Παράλληλοι, *Άλέξανδρος*, μετάφραση - σημειώσεις, Ανδρ. Ι. Πουρνάρα, τόμος έκτος, Πάπυρος, Αθήνα 1975.

1. 21. 1,1 - 6,1: Η συμπεριφορά του Αλεξάνδρου προς τη βασιλική οικογένεια του Δαρείου μετά τη μάχη στην Ισσό.
2. 34. 1,1 - 4,3: Η γενναιοδωρία του Αλεξάνδρου, επιβράβευση της αρετής των στρατιωτών του.
3. 40. 1,1 - 5,5: Εγκράτεια - εσωτερική πειθαρχία του Αλεξάνδρου.
4. 41. 1,1 - 4,1: Υπομονή και πραότητα του Αλεξάνδρου.
5. 42. 1,1 - 4,5: Ευσέβεια και δικαιοσύνη του Αλεξάνδρου.

* Βλέπε και *Αρχαία Ελληνική Γλώσσα*, Γ' Γυμνασίου, Ο. Ε. Δ. Β., Αθήνα 2000.